

torej to, da je naše ljudstvo tako odvisno od tujcev, zapleteno toliko v mreže njih trgovine?

Kratek odgovor naj bo za to. Slovensko naše ljudstvo ne pozna se med seboj, torej se vrže v naročje onemu, ki se z njim seznanja, da ga potem izkorišča. Tako lahko vidimo vsaki dan, kako dobro se počutijo pri nas tujci, kako hitro bogate. Ljudstvo pa od tega nima nič dobička, temveč navadno le škodo. Vsaj bogastvo, v kratkem času nakopičeno, ni nič družega, nego izmolzek ljudskega življa.

Ali je temu kaj pomagati? Prav lahko in gotovo, samo podzetnosti in krepke volje je treba. Ljudstvo je treba med seboj seznaniti; da začne vse potrebščine samo med seboj naprej kupovati, kar je glavna stvar. Zato pa je treba vodstva in posredovanja, kar je velike važnosti. Najboljše bi bilo, ko bi se mesto imenovanih sejmov osnovala obširna trgovinska zadruga, s sedežem kje v Mariboru ali Ptujju, kjer je glavno torišče pohorskih lesnih pridelkov, pa bi bila tudi lahko velika zaloga živil, katerih le ti mnogo potrebujejo in drago dobivajo iz tujine.

Navedem naj nekaj zgledov. Zgodilo se je že večkrat, da je kak pohorski kmet, ki je ob enem lesni trgovec, potoval doli med „dolince“, misleč napraviti kakšno kupčijo z lesom, zlasti kadar je tega obilno nakopičenega v zalogah. Pa kako je strmela naš trgovec, ko je med kmeti v Podravini ali ob Kolpi zvedel, da so res potrebovali enako blago, pa da so ga kupili pri Židu, kateri dobiva les največ iz Pohorja. Ko vpraša za ceno, odgovore, mu res jako nizko, ali ko mu pokažejo blago, začudi se. Sami izbirkji, same smeti! Kmetje so menili, da so napravili dobro kupčijo, pa so bili s slabim blagom jako opeharjeni.

Dostokrat se prigodi, da kmet v dolinah nima kupca za edini pridelek vino ali zrnje. Nasproti pa gorjanski kmet vsega tega potrebuje, ter si naroča iz tujine marsikaj dražje, pa še glede vina rečeno, — nepristno blago. Kako lahko se bi pobotala ta dva rojaka doma, samo da bi vedela drug za družega potrebe in razmere!

Iz teh kratkih izgledov je že jasno razvidno, kako potrebna nam bi bila vzajemnost in spoznanje drug družega. Da se bi to doseglo, gotovo polovico manj denarja bi izpošiljalo naše ljudstvo v tujino, denar bi bolj doma ostal, pa tudi kaj izdal!

Da bi se ta misel uresničila, pa ni kaj bolj pravičnega, nego bi bila že imenovana trgovinska zadruga. Mislimo si to v zaupnih in spretnih rokah, koliko dela in prometa bi bilo kmalu. Pohorski kmet večkrat nakrpa in osedla svoj voz — plav — (flos) z raznim lesnim blagom ter ga pelje po Dravi že do Maribora ali Ptujja. Srečen je, ako ondi naleti na poštenega kupca, da mu blago prevzame. Dostokrat pa se prigodi, da manjka kupcev, ali je blago v zalogah na izobilju itd. Kaj tedaj storiti, nego oddati blago za vsako ceno, v očitno zgubo. V mnogih takih slučajih bi od zadruga lahko prej po-

izvedel pismeno za ceno in kakovost blaga, katero bi potem naložil in zadrugi izročil.

Jednako bi ravnali kmetje v dolinah, ki bi po zadrugi lahko razpečali svoje blago v denar, zraven pa ob času kake stavbe za gotovo vedeli, kam se obrniti po zaželjeni les.

Kar bi se lesa doma ne razpečalo, lahko bi ga zadruga mimo znanih židovskih špekulantov spravila na svetovni trg, recimo ob Donavi na Bolgarsko in Rumunijo, morda se bi takšna zveza dala storiti proti Trstu. S tem bi pa se odprla nova pot našemu blagu, kar bi povzdignilo promet, s tem pa tudi blagostanje med našim ljudstvom.

Da bi se posredovanje olajšalo, naj bi se osnoval poseben časnik, ki bi natančno poročal zadružnikom o raznih potrebah posameznikov, o cenah blaga i. t. d. S tem bi se zadrugi tudi mnogo pisarenja in dela odvzelo.

Kar nas uči skušnja pri raznih gospodarskih zadrugah, ki hvala Bogu, lepo uspevajo, to naj bi se dovršilo in zjedini v glavni zadrugi. Ta bi bila glavna dobrota za naše ljudstvo, katero se bi je gotovo z obema rokama poprijelo. S tem bi zadruga kmalu rasla in izvrstno urejevana bi hitro se postavila na trdna tla ter bila pravi blagor našemu ljudstvu. Torej rodoljubi, ne prezirajte in ne pozabite teh besed, ravnajte se vselej po geslu: „Svoji k svojim“! „Domovina“.

Obrtnijske raznoterosti.

Prememba dostavinskega cenika za stransko blagovno postajo Bled. C. kr. ravnateljstvo državnih železnic v Beljaku naznanja: Od dne 1. junija 1901 naprej zadobi veljavo sledeči dostavninski senik: Dostavnina za brzovozno in tovorno blago od Lesec-Bleda na Bled, Zagorico, Želeče in Mlino ali nasprotno znaša: a) V obče 30 vin. za 10 kg; b) za pusto blago 45 vinarjev za 100 kg; c) za kolesa (v zavoji ali brez zavoja) 50 vinarjev od vsakega kolesa. Kakor najmanjša pristojbina za jedno pošiljatev pobira se po 50 vinarjev. Pri preračunjanji dostavnine vzemlje se vsakih pričeti 10 kg za cele. Poleg imenovanih dostavninskih pristojbin plačati je za dela, opravljena po stranski blagovni postaji sledeče stranske pristojbine, določene v skupnem ceniku, del I.: sprejemnično pristojbino, tehtnino, skladnino in zraven tega za napisovanje vozniških listkov pristojbino 20 vinarjev od komada.

Reja pršutnikov.

Smoter prešičje reje je lahko trojni. Jeden se zamore s prešičerejo s tem namenom baviti, da odprodaja takozvane plemene prešiče. Plemeni prešiči so tisti mladi prešiči, kateri so namenjeni za daljno rejo, bodi si resnično plemeno, ali pa pitalno. Drugi se bavi s prešičjo rejo z namenom dorastle, kar le mogoče velike in rejene pitane prešiče doseči ter jih odprodajati. To rejo moramo

imenovati pitalno rejo v ožjem pomenu te besede. Tretji gospodar se pa lahko ukvarja z rejo takozvanih pršutnikov.

Pršutniki so komaj na pol ali pa toliko ne dorasli, kakor pitani pa ne še dopitani prešiči. Oni so pač dobro mesnati, pa ne špehnati, tako da se zamore njih rejo in njih pitanje bolje po pravici pitanje na meso kakor pa pitanje na mast imenovati. V najnovejšem času pričela se je pa tudi reja pršutnikov ponavljati. Proda se jih — kakor skušnja na vsakem sejmu uči — veliko ložje in kakor skušnja na vsakem sejmu uči — v primeri s popolnoma dopitanimi prešiči — tudi veliko dražje, kakor poslednje. Zahteva se pa bele, torej angleške, ali vsaj s temi križane pršutnike; za črni trgovci ne marajo.

Kako prava da je ta reja pršutnikov ali reja nedoraslih prešičev le na meso pitanih, je lahko umevno, ako se zve, da so oni na našem najpoglavitnejšem trgu, na Dunaju, najbolj zahtevani, skozi celo leto zahtevani in najbolje plačani. Povdarjati pa moramo še enkrat, da se zahteva na Dunaju le bele angleške prešiče ali pa bele križance, kateri so za to rejo tudi pri sicer jednaki krmi vedno veliko bolj mesnati kakor pa domači. Kako prava, gospodarsko opravičena, da je reja pršutnikov, postane še umevnejše, ako se pomisli, da je mogoče v tistem času, kateri je potreben za dopitanje doraslega prešiča na mast, pršutnika dvakrat, da še celo trikrat na meso dopitati, ter ga prodati. To je pa mogoče vsled tega, ker se zahteva na Dunaju le 25 do 30 ali k večjemu 70 do 90 kilogramov težke pršutnike. To težo doseže se prav lahko s pravo pasmo v treh oziroma v šestih mesecih, med tem, ko potrebuje dopitanje doraslega na mast pitanega prešiča celo leto pa tudi še več.

Računajmo, da doseže celo leto na mast pitani prešič 170 kg. Prodan po 34 kr. znese to 57 gld. 80 kr. Ker se pa v teku leta lahko dva pršutnika doredi, udobi se za obadva res, da le 47 gld. 60 kr., torej 10 gld. 20 kr. manj, kakor za popolnoma na mast opitanega, leto starega prešiča. A zato se mora tudi računati, da je pršutnik le polovico tiste hrane potreboval, kakor popolnoma na mast dopitani, leto stari prešič.

Pomisliti gre pa tudi, da je pri reji pršutnikov denarni promet za polovico hitrejši, riziko za mogoče nesreče pa veliko manjši. Vse to pa, torej veliko manjša potreba krme, veliko manjša postrežba, hitrejši denarni obrat, za polovico manjši riziko za mogočo nesrečo. Vse to doprinaša k temu, da se reja pršutnikov bolje izplača, kakor pa reja popolnoma doraščenih ter na mast dopitanih prešičev. Zato smatramo to za napredek v naši domači prešičoreji, da so se po nekaterih krajih že polotili reje pršutnikov, in želeli je le, da bi se še bolj razširila.

D. N.

Poučni in zabavni del.

Kongres proti opojnim pijačam.

Te dni se je vršil na Dunaju kongres proti alkoholizmu, ter so se v ta namen sestavili odbori, ki so poskrbeli vse potrebno, kako bi ta kongres uspel čim lepše. Profesor M. Gruber je imel tudi predavanje v seji spodnjeavstrijskega deželnega odbora za pripravo kongresa. Tu hočemo navesti iz njegovega govora le par najznačilnejših stvari in najvažnejših podatkov.

Uprav strašno v naši neprestani borbi za obstanek življenja je, da, ko smo se komaj ubranili enega sovražnika, se nam bliža že drugi, še hujši. Z veliko muko in trudom se nam je posrečilo iznajti sredstva zoper nekatere nevarnosti za zdravje, da nalezljive bolezni vsaj nekoliko izgubijo od svoje strahote, in že nam preti novo zlo, ki hoče vse uničiti, a to novo zlo je alkoholizem.

Ne moremo sicer reči, da je alkoholizem popolnoma novo zlo; ker ako se ozremo nazaj v zgodovino narodov, vidimo, da so ljudje že zdavna pripravljali razne opojne pijače. Za gotovo lahko trdimo, da je v vsaki dobi propadlo mnogo ljudstva od pijače, in več stoletij sem moramo opazovati, kako celi narodi propadajo vsled preobilega pitja žganih pijač.

A kljub temu, da preti občna nevarnost gospodarskemu stanju in celo sposobnosti za življenje celih kulturnih narodov, se alkoholizem baš dandanes širi nepojmljivo. Obrt in trgovina, narast mest, olajšave v prometu, večja gospodarska in ljudska sloboda, na kratko vse ono, kar štejemo med naše najvažnejše pridobitve, postaja tukaj zlo. Prodaja in uživanje opojnih pijač raste neizmerno ter se širi čim dalje bolj. Prej se je samo pilo ob nedeljah in praznikih, dandanes vsaki dan; prej se je človek napil redkokedaj, sedaj pogosto; prej so pili samo bogatejši, sedaj vsi sloji naroda; prej samo moški, sedaj tudi žene in otroci. Poleg domačih vin se uvažajo tudi tuja, zlasti laška, poleg naravnih vin se pijejo tudi ponarejena.

Pripravljanje piva in žganja imajo v svojih rokah veleobrtniki in izključno v njihovi službi so neštivilna polja in njive, kjer se pridobiva velika množina ječmena in krompirja, ki se troši za pripravljanje onih pijač. Leta 1865. se je popilo v celi avstro-ogerski monarhiji 8·3 milijone hektolitrov piva, l. 1892/93. v sami Avstriji okrog 15·5 milijonov hektolitrov. Od l. 1883. do 1893. je poskočila množina popite pijače za 37 odstotkov, a od tedaj je šlo še strastnejše dalje. Od l. 1880. do 1893. so zrasli potroški žganja od 61·6 milijonov litrov na 105·6 milijonov litrov alkohola, torej za 82 odstotkov. Leta 1893. je prišlo na vsako osebo 9 litrov žganja, 18·9 litrov vina in 63·5 litrov piva. Ako vzamemo najnižje cene, vidimo, da je že tedaj avstrijsko prebivalstvo izdalo za opojne pijače najmanj 1200 do 1400 milijonov kron. Od tedaj pa je postajalo še vedno hujše. A naj-